

U zkoušky z ORL se mi stalo, že jsem dostal otázku, o níž jsem ale vůbec nic nevěděl. Zkoušel nás docent Uchytíl, a když jsem se mu přiznal, že mi úplně vypadlo, co znamená termín *tinnitus*, posupně se zasmál a pravil, že je to známkou mé absence na přednáškách. Vysvětlil mi, že tento termín, značící různé šelesty v uších, nejčastěji pískání nebo zvonění, které vznikají bez akustického podnětu, totiž z celostátní učebnice ORL vypadl, a pokud jsem nechodil na přednášky (v čemž se nemýlil), nediví se, že jsem ho nikdy neslyšel. Přál si vědět, jestli neznám něco o příbuzných záležitostech, a já si vzpomněl aspoň na zvuky popisované, když se po bubínku promenuje hmyz zalezlý do ucha. Další otázka byla záněty středouší, kde jsem využil svých znalostí z mikrobiologie, a výsledek byl velmi dobře plus. Poslední dvojka v indexu. Ale zapotil jsem se tenkrát začátkem července pěkně.

Další předměty – oční, psychiatrie a organizace zdravotnictví – začínaly až od letního semestru, a tudíž si je nechám na příští ročník. Poslední je v indexu zapsána provozní praxe z interny. Bylo to nádherných šest neděl prožitých o prázdninách ve staré nemocnici v Jihlavě. Zážiteků z nich mám nepřeberně, takže bych jim raději věnoval nějaké samostatné vzpomínání. Chci tu jen poznamenat, že všechny tři prázdninové provozní praxe, které jsem během svého studia absolvoval, byly, pokud jde o odborný výcvik, velice cenné a užitečné, a pokud jde o naši výchovu coby budoucích lékařů, daly nám neskonale víc, než stáže na klinikách.

Pátý ročník

Dialektický a historický materialismus mi z těch neoblíbených a době poplatných předmětů připadal ještě tak nejzajímavější. Zakončen byl zkouškou. Asistent PhDr. Steiner se snažil, seč mohl, vpravit do nás základy filozofie a jeho semináře týkající se obecně filozofických témat nebyly vysloveně nezajímavé. Dokonce mi po zkoušce přišlo líto barevně podtrhanou učebnici marxistické filozofie vyhodit a nedávno jsem ji na spodku knihovny objevil.

Tělovýchovné lékařství probíhalo pod taktovkou asistenta Dražila a studovalo se mi velice špatně. Vzpomínám, jak jsem se ho jednu parnou neděli v červnu dřel na střeše budovy na Joštově vedle zvířetníku. Jak jsem se tam dostal? Na mikrobiologii byla všechna placená místa demonstrátorů a pomocných vědeckých sil obsazena a tak jsem se díky přimluvě kolegy Rosti Veleckého dostal jako pomvěd do geomikrobiologické laboratoře Mikrobiologického ústavu Čs. akademie věd. Ta byla i se svým vedoucím dr. Dostálkem detašována v Brně na Ústavu hygieny ve IV. patře zmíněné budovy. A tak jsem tedy v pachu pokusných králíků a v prachu z holubího trusu šprtal jakési vzorce k výpočtu trénovanosti a vedle mě se opalovala

má budoucí první manželka, laborantka na hygieně. Tělovýchovné lékařství byl omyl, v pregraduálu nemá smysl vyučovat tak vysoce specializovaný obor.

Na Kraví hoře pokračovala i v pátém ročníku vojenská příprava. Nejdůležitější změnou bylo, že jsme vyfasovali jiné uniformy, z tmavozeleňého tlustého sukna, velmi nepříjemného na dotyk, zvláště v parném létě. Těch se armáda už před léty zbavila, pro frekventanty vojenských kateder však byly uznány za docela vyhovující. Stejně jako v předchozím ročníku mě podplukovník Hora ohodnotil známkou dobře. Naštěstí se známka z vojny nebrala v úvahu pro nárok na stipendium.

V letním semestru mám znovu zapsanu patologickou anatomii. Šlo o semináře, byly perfektní a účastníci jsme se jich s nadšením připravovali a vedl asistent, nyní již penzionovaný profesor Emil Černý, vysoce erudovaný odborník, Bohem nadaný pedagog a nesmírně pracovitý člověk. Kdo z nás by byl schopen prostudovat všechna skripta, která na naší fakultě postupně vycházela, a na řadu z nich napsat zasvěcenou recenzi? Stále si budu vážit toho, že mám v indexu jeho podpis.

Na III. interně nás docent Ninger učil tajům EKG. Vzpomínám, že na jeho semináře do knihovny této kliniky se chodilo přes balkon s dřevěnou podlahou. Zbytek klinických stáží a dalších asistentů vyjma dr. Homoly se mi z paměti beznadějně vytratil. V rámci interny se stážovala také hematologie, a to na bývalé transfúzní stanici na Tomešově ulici.

Stáže z infekčního lékařství se odehrávaly na klinice infekčních chorob v Bohunicích a byl z nich jen zápočet. Infekční choroby přednášel profesor Houbal, o němž jsme matně tušili, že se zabývá hlavně hepatitidami, a najisto věděli, že účinkuje jako lékař hokejistů brněnské Rudé hvězdy alias Komety.

Na stáži z chirurgie jsme se tento rok přestěhovali na II. chirurgickou kliniku, kterou vedl známý brněnský kardiochirurg profesor Navrátil. Tam jsem se znovu setkal s asistentem – či snad už docentem – Kořístkem, budoucím přednostou II. chirurgie, který nám předchozího roku vysvětloval anglický termín *hanging cast*. Jde o sádrový obvaz užívaný při zlomenině pažní kosti, který ale sahá jen něco přes loket a úlomky kosti pažní udržuje ve správném postavení pouze svou vahou jsa zavěšen na krku.

Na klinice po nás vyžadovali, abychom se zúčastňovali i nočních služeb, což bylo správné a zajímavé. Tak jsem tam jako přidružený nálež uviděl na jedné slečně krásnou lupénku, hezčí, než nám kdy ukázali na kožním, na jiné zase svrab. Oceňoval jsem, že nás službu mající chirurg upozornil i na uvedené naprosto nechirurgické záležitosti. Bohužel se na tyto služby váže i jedna nepříjemná vzpomínka. Jednou večer jistý docent, nepamatuji si jméno, ale byl škaredý jak Miroslav Ransdorf, zjistil, že znám trochu anglicky. Protože sám anglicky neuměl, jak jsem se později dověděl, nelenil, posadil mě k psacímu stroji a nechal do půlnoci překládat ně-

jaký odborný článek. Od té doby vím, co to znamená cítit se vykořisťovaným.

Na stážích z gynekologie a porodnictví jsme rovněž museli absolvovat noční služby a takzvaně odvést jeden porod. V porodnici na Obilním trhu (tenkrát se tomu říkalo náměstí Sov. hrdinů – vyslovovali jsme sov, jako by tam tečka nebyla) k tomu měli zvláštní místnost, kde se službu mající medicí mohli natáhnout. Při mé službě mě k ničemu nezavolali, takže porod jsem si mohl odvést až o prázdninové praxi.

Zápočet z oftalmologie mi dal asistent Riebel, jedničku u rigoróza profesor Vanýsek, ale bůhví za co. Zkouška z očního musela být asi velice lehká, když si na její průběh vůbec nepamatuji. Mám silné podezření, že se za mne u pana profesora přimlouvala klinická vrchní Eliška Červinková, která mě znala, nikdy to však nepřiznala. Profesora Vanýska, jednu dobu děkana fakulty, si dále pamatuji z nějaké akce v Závodním klubu Antonína Trýba, kde nás v před sínce klubu bavil historkami o létání, byl totiž zapáleným amatérským letcem v medláneckém aeroklubu.

I zkouška z psychiatrie patřila k těm lehkým. U zápočtu je podepsán docent Bouchal, zkoušel profesor Hádlík. Mám pocit, že tenkrát ještě bohunická klinika nestála a zkoušelo se u Sv. Anny v budově, kde je nyní umístěna pouze neurologie. Psychiatrie mě natolik bavila, že kromě brněnských skript jsem si v Univerzitní knihovně vypůjčil ještě celostátní učebnici profesora Vondráčka. V paměti mi z ní utkvěla fotografie fantastické kresby, kterou nakreslil nějaký schizofrenik inspirovaný vzhledem propáleného lampionu. Rovněž spisek profesora Heverocha O podivínech a lidech nápadných jsem měl sestudován.

Další zkoušky v pátém ročníku se odehrávaly v letním semestru. U rigoróza z pediatrie jsem měl protekci zcela určitě, protože na klinice jsem se občas objevil na ambulanci jako pacient – ošetřovali mě např. asistenti Hlavoň a Žižlavský – a rovněž zkoušející mě znal, což ale nebylo vůbec nic příjemného. Tenkrát (šlo o rok 1964) se politická situace poněkud uvolnila, takže profesor Brunecký začal přednášet genetiku, dříve považovanou za buržoazní pavědu. A rozhodl se, že ji bude zkoušet i u rigoróza z pediatrie. Tehdejší celostátní učebnice dětského lékařství byla velice obsáhlá, a proto jsme zpočátku uvítali, že profesor Brunecký právě vydal repertorium z pediatrie včetně zmíněné genetiky ve formě skript malého formátu. Jenže když jsme je začali před zkouškou studovat, zjistili jsme, že z koncizního textu nelze ani slůvko vynechat. Od té doby mám hlubokou nedůvěru ke stručně psaným učebnicím a dávám přednost rozsáhlejším a záživnějším textům s přiměřenou porcí omáčky.

Profesor Brunecký mě poznal prostřednictvím paní Nejezchlebové, ambulantní sestry z jeho kliniky. Její manžel, známý v Brně pod přezdívkou Chlebíček, byl mimo jiné jazzový bubeník a později ředitel hotelu International. Nejezchlebovi měli televizi, což byla tenkrát vzácnost, a protože se znali s mými rodiči, chodil jsem k nim sledovat mistrovství

světa v hokeji a potkával jsem se u nich s profesorem Bruneckým, který rovněž využíval jejich pohostinství. Profesor býval aktivním sportovcem. Pamatuji si, jak později, ale ještě během mých studií, nastoupil za družstvo nemocnice ve volejbalu – hřiště tenkrát bylo v místech, kde stojí nízký domeček u bývalé prádelny.

U zkoušky jsem pravděpodobně profesora poněkud zklamal. Věděl, že fiškusuji na mikrobiologii, a tak mě překvapil přáním, abych ho poučil o bakteriální genetice. Rozpačitě jsem mu vysvětloval, že o tom téměř nic nevím, že bakteriální genetika mě nikdy nezaujala a že jen umím spočítat z jeho skript, s jakou pravděpodobností bude mít dítě zelené oči, když je má jeho matka modré a otec hnědé. Profesor mi tedy zadal otázku podobného typu a nakonec napsal výbornou, velkou radost jsem z ní ale neměl.

U zápočtu ze soudního lékařství je zapsán asistent Bodlák, sympatický mladý muž, možná v té době ještě student v posledním ročníku. Na soudním mě přitahovala jeho náplň – vědecky doložená fakta, o nichž bylo zbytečné diskutovat. Na druhé straně mi byl nesympatický způsob, jakým nás učili jednotlivé paragrafy trestního zákona: museli jsme si zapamatovat jejich čísla a k určitému číslu jsme si museli vybavit náplň příslušného paragrafu včetně sazby za jeho porušení.

Na přednášky jsem moc nechodil, protože jsem musel pracovat jak na Mikrobiologickém ústavu, tak ve zmíněné Geomikrobiologické laboratoři ČSAV. Tak se stalo, že jsem v červnu přišel ke zkoušce na ústav soudního lékařství na Tvrdého a vůbec jsem neznal profesora Janouška. Kolegové mě uklidňovali, že v tom není problém, protože profesor je údajně mohutný silný chlap, kterého lehce poznám. Vešel jsem do zkušební místnosti a zatrnulo ve mně. V místnosti seděli tlustí chlapi dva, každý v jiném rohu. Který je profesor? Geometr by neodměřil přesněji místo, ležící uprostřed nich, kam jsem se uklonil. Jeden na mě vybafl číslo paragrafu, usoudil jsem, že to asi bude asistent. Ano, byl to dr. Mráz, člověk postavy možná ještě mohutnější než profesor Janoušek.

Další předměty v pátém ročníku byly pouze zápočtové. Organizaci zdravotnictví přednášel profesor Žáček. Tehdy jsem spolu s většinou svých kolegů pokládal tento obor za zcela zbytečný. Jen díky tomu, že jsem trochu přičichl k laboratorní práci, byl jsem ochoten uznat jistou důležitost statistiky, kterou vyučovala asistentka Gerylovová a která působila potíže zejména některým našim kolegyním. Jméno asistenta, který mi udělil oba zápočty, nemohu vyloučit. Že by Novák?

Zato podpisy asistentů u zápočtů z hygieny jsou dostatečně čitelné: Vymětal a Kleinwächterová. Pan doktor Vymětal byl starší pán, odborník na hygienu prostředí, kterému jsem udělal radost svým zájmem o přípravu pitné vody a o čištění vod odpadních. Jedna stáž z hygieny byla věnována exkurzi do jakéhosi výchovného zařízení v Masarykově čtvrti, kde byla přítomna logopedka. Všimla si mého patlavého eř a protože er jsem vyslovoval správně, předvedla mi, jak z er navodit dokonalé eř. Trik spočí-

val v tom, že se při vyslovování er, např. opakováním slov „repa, repa, repa“, přiložil palec a ukazováček nad ústní koutky a tvář se lehce stlačila dolů. Jako zázrakem se repa změnila v řepu. Stačilo pak jediné odpoledne na rande se svou budoucí ženou a já si navykl říkat eř správně i bez onoho dotyku tváře.

Epidemiologie byla pouze v letním semestru a přednášela ji docentka Brázdová. Zápočet mi udělil kamarád Rosta Velecký, s nímž jsem začínal dálkově studovat a jenž se z laboranta stal asistentem. Tenkrát se jako dezinfekční prostředek začala objevovat kyselina peroctová, známá jako preparát Persteril. Vzpomínám, že jsem pro Rostu zkoumal na ústavě její toxicitu pro tkáňové kultury.

Zapsány mám ještě nepovinné přednášky z klinické mikrobiologie u docenta Jandáska. Ty se však nekonaly, protože jsem byl jediný, kdo měl o ně zájem. Prázdninovou provozní praxi (po 3 týdnech chirurgie a porodnictví) jsem absolvoval v Třebíči. Jak se jen jmenovala ta přísná paní primářka na chirurgii? A ten drobný primář na porodnici, který nás osobně učil vymývat kondomy, aby se daly používat opakovaně? Chmelíček? Opět bude lépe, když se vzpomínám na prázdninovou praxi budu věnovat při jiné příležitosti.

Šestý ročník

V šestém ročníku nás čekaly čtyři státní závěrečné zkoušky. Před každou byla bloková stáž, většinou pětítýdenní, u interny desetítýdenní, označovaná jako provozní praxe. Jako první na mě čekala v listopadu 1964 státnice z gynekologie a porodnictví. Marně vzpomínám na nějakou příhodu ze stáží, na otázky nebo na členy komise, marně luštím jejich podpisy. V šestém ročníku je už medik natolik ostřílený, že ho nějaká první státnice nerozhází.

Druhá státnice v únoru 1965 byla z hygieny a organizace zdravotnictví a zkoušela se při ní i epidemiologie. Provozní praxi jsme měli u brněnských obvodních lékařů. Já se dostal na Koliště k panu doktoru – a teď mi jeho jméno vypadlo – snad Schieblovi, velice hodnému člověku a zanícenému sběrateli nálepek od sirek. Tak se mi u něj líbilo, že jsem mu na závěr věnoval album se svou sbírkou nálepek, které jsem neměl čas se věnovat. Na závěr jsme vypracovávali písemnou práci, já ji pojal jako výčet téměř stovky formulářů, listin a potvrzení, které musí obvodní praktický lékař vyplňovat a zpracovávat.

V indexu jsou podepsáni profesori Žáček a Halačka. Profesora Halačku jsem dobře znal, jeho syn chodil do našeho ročníku a moje paní pracovala u něho na ústavě. Byl to malý boubelatý člověk, který vzdor své znatelné obezitě psával zasvěcené předmluvy o racionální výživě do knížek-kucha-

řek. Na jeho ústavě existovala myslím první mikrovlnná trouba v Brně. Ze všeho nejvíc mě ve foyer ústavu fascinovala kopie známého Jeneweinova obrazu představujícího alegorii moru. Kdovíkam zmizela.

V květnu jsem skládal státnici z vnitřního lékařství. Bylo to na III. interní klinice, kterou tehdy vedl profesor Ryšánek. Šla o něm řeč, že podrobně zkouší pouze anémie. Protože si ze stáží ani ze státnice nic nepamatuji, usuzuji, že skutečně šlo o zkoušku kromobyčejně mírnou. Profesor Ryšánek v pozdějších letech držival oslavné řeči typu „Sovětský svaz – jako fénix se vznesl z ohně druhé světové války atd“.

V tu dobu se ale na fakultě odehrávaly věci pro nás důležitější než nějaká státnice z interny, totiž umístěnkové řízení. Místa v Brně a okolí si rozebrali straničtí a svazáčtí funkcionáři, na obyčejný lid zbývaly jižní a severní Čechy. I když jsem byl rozhodnut dělat mikrobiologii, vyšla na mě porodnice v Českých Budějovicích. Docent Jandásek sice napsal na všechny okresní hygienické stanice, že má absolventa, který by se rád věnoval mikrobiologii, z odpovědí ředitelů stanic ale vyplývalo, že pokud volné místo mikrobiologa mají, smějí na ně přijmout jen absolventa Lékařské fakulty hygienické v Praze.

Poslední státní zkouška na mě čekala v červnu. Konala se na II. chirurgii. V praktické části jsem měl poznat jakýsi muzeální přístroj trubicového tvaru se stupnicí v centimetrech. Odhadl jsem, že jde o nějaký starší typ rektoskopu, a nemýlil jsem se. Komu patří rozmáchlá parafa přes tři řádky v indexu, bůh suď, snad profesorovi Navrátilovi.

A před námi byly už jen promoce a vojenské soustředění v Bzenci. Vojnu si nechám na jindy, skončím vzpomínkou na promoci. Konala se v aule Právnické fakulty, jež tehdy neexistovala, budova patřila vojákům a Procházkův Prométheus byl ukryt pod rudým plátnem. V taláru navlečeném přes oblek bylo horko. Promoci byl přítomen sám děkan, profesor Holý, naším promotorem byl profesor Uhlíř z urologie. Poté co za zvuků fanfár akademičtí funkcionáři odkráčeli a usazená veřejnost se vrhla k čerstvě promovaným lékařům (tak zněl náš tehdejší oficiální titul, žádný MUDr.), co nevidím: podél zdi auly si v poklusu razí cestu davem několik mužů ve svátečním obleku. Vždyť to jsou černí a bílí zřizenci od Svaté Anny, kde jsem v I. ročníku pracoval, pánové Adámek, Šlouf a Rampula! Předbíhají příbuzné, manželku a známé, vrhají se ke mně, drtí mi pravici a drmolí gratulace.

Pánové, díky!